

Forslag til Finanslov for 2023

Forelæggelsesnotat

(Naalakkersuisoq for Finanser og Ligestilling)

På vegne af Naalakkersuisut fremsætter jeg hermed Forslag til Finanslov for 2023.

Finanslovsforslagets baggrund

En finanslov er ikke kun en oversigt over bevillinger, men også et billede på hvad der rører sig i tiden. Årets finanslovsforslag er som alle ved udarbejdet i en tid med store ændringer i den globale økonomi. Der er ikke kun én årsag til disse ændringer, men Ruslands ulykkelige og ulovlige invasion af Ukraine har kraftigt forværret situationen. Krigen er ligesom pandemien uforudsigelig, og vi ved derfor ikke med klarhed og sikkerhed hvilken fremtid vi står overfor.

Konkret oplever vi forandringer på vores eksportmarkeder, stigende renter og stigende priser på dagligvarer. Disse forhold medfører en betydelig begrænsning i vores økonomiske råderum og bør medføre at vi politisk udviser eftertænksomhed og forsigtighed. Det er på den baggrund at årets finanslovsforslag har fået titlen ”Ansvarlighed og omtanke i en usikker tid”.

Det er indenfor den virkelighed, at vi hver især skal drive vores politiske mål og visioner ud i livet. For Naalakkersuisut handler det om at forfølge det politiske mål om øget velfærd uden at kompromittere en afbalanceret, ansvarlig og holdbar finanspolitik. Det fremsatte finanslovsforslag afspejler denne udfordring.

Forslaget til Finanslov for 2023 udviser et Drifts- og Anlægsunderskud; et såkaldt DA-underskud på 61 mio. kr. i 2023. Dette opvejes dog af overskud i perioden 2025-2026, som sikrer en samlet balance over 4 år. For den samlede finanslovsperiode 2023-2026 udviser Forslaget til Finanslov for 2023 et DA-overskud på 16 mio. kr.

Budget- og Regnskabslovens lovkrav om et samlet overskud i finanslovsperioden er dermed netop opfyldt. Det er dog også åbenbart, at der ikke er økonomisk råderum til at øge driftsudgifterne i nævneværdig grad i de nærmeste år. Ønsker om øgede bevillinger til særlige områder eller tiltag vil derfor kræve, at der tilføres finansiering ved omprioritering fra konkrete bevillinger. Ansvar for at anvise en sådan finansiering påhviler såvel Inatsisartut som Naalakkersuisut, og dette vil indgå i de kommende finanslovsforhandlinger med partierne.

Inflation giver stor usikkerhed

Hele verden er ramt af prisstigninger, der drives af, at der er for mange købere til for få varer. Det gælder både for fødevarer, energi og de materialer der indgår i produktion. Økonomisk Råd har i sin efterårsrapport vurderet, at inflationen her i landet vil ende på et niveau omkring 3-4 pct. for hele 2022, hvilket er lavere end i andre dele af verden. Det skyldes i høj grad KNI's oliesikringsaftaler og et prisstabil boligmarked. Og det er godt og positivt. Det ændrer dog ikke ved, at mange forbrugere i løbet af året har oplevet stigende dagligvarepriser. Naalakkersuisut anerkender, at dette er en byrde for mange. Med opbakning fra Finans- og Skatteudvalget har Naalakkersuisut derfor indgået en aftale med Royal Arctic Line, som reducerer fragtraterne for

nordgående gods for resten af året 2022. Initiativet er målrettet at sænke priserne på især fødevarer, men også andre godstyper og skal sikre lavere priser hen over vinteren. Naalakkersuisut vil senere på året vurdere, om der kan blive behov for tilsvarende tiltag i 2023. Men det skal understreges, at enhver hjælpepakke må være midlertidig. Hvis man permanent og varigt yder tilskud af denne type risikerer vi at øge inflationspresset. Og der i skal givet fald findes finansiering til sådanne hjælpepakker. Og det er årsagen til, at der ikke er budgetteret med hjælpepakker i 2023.

Prioriteringer i finanslovsforslaget

Naalakkersuisut har særligt prioriteret initiativer rettet mod velfærd og trivsel for børn og unge. Det er der en række oplagte årsager til. Den første handler om anstændighed. I en tid med få midler bør tiltag rettes mod dem der har størst behov. Det andet handler om vækst. Alle sektorer mangler arbejdskraft og der er ingen tegn på, at efterspørgslen efter arbejdskraft mindskes i de kommende årtier. En vigtig politisk opgave er derfor at sikre, at så mange børn og unge som muligt kan indgå i arbejdsstyrken fremadrettet. I dag bremses for mange børn og unge i deres udvikling fordi de offentlige støttesystemer ikke kan følge med eller har unødige barrierer. Det påvirker de livsvilkår og muligheder det enkelte barn har, men det påvirker også samfundet og erhvervslivet. Familie-, social- og sundhedspolitik er derfor også økonomisk politik.

Der afsættes derfor 1,3 mio. kr. årligt til implementering af den kommende strategi for selvmordsforebyggelse. De mange selvmord bør betragtes som en national katastrofe og det er ikke nok at tale om problemet, der skal også penge til området.

Der afsættes 2,9 mio. kr. årligt til familierådgivning og til at sikre døgnadgang Tusaannga, der tager opkald fra alle der har ondt i livet.

Der afsættes 3 mio. kr. årligt til at reducere ventetiden til børne- og unge- psykiatrien. Ventetiden er i dag på 9 måneder. For et barn der venter på en afklaring og på den rette behandling er det afgørende, at støtten kommer hurtigt. 9. De øgede midler skal også benyttes til at styrke det lokale opsøgende arbejde.

Der afsættes 9 mio. kr. årligt til etablering og drift af en børneafdeling i form af et pædiatrisk afsnit på Dronning Ingrid's Hospital. Dette imødekommer et mangeårigt ønske fra såvel befolkningen som fra sundhedsvæsenet selv.

Der afsættes 1 mio. kr. i 2023 til at færdiggøre planerne om etablering af en eller flere uddannelser i Tasiilaq. Dette skal konkretiseres nærmere i løbet af finanslovsprocessen.

Der afsættes ½ mio. kr. i 2023 til skabelsen af et uddannelsesråd. Uddannelsesrådet skal yde faglig rådgivning efter samme model, som i dag gælder for Økonomisk Råd. Rådet skal hjælpe os med at vurdere om vi bruger tiden og pengene rigtigt på uddannelsesområdet.

Af andre indsatser kan nævnes, at der afsættes 2 mio. kr. årligt for at sikre Grønland en permanent tilstedeværelse ved NATO's hovedkvarter i Bruxelles. Dette vil sikre os hurtigere adgang til oplysninger af betydning for landets sikkerhed. Tiltaget må dertil ses som udtryk for vort lands øgede sikkerhedspolitiske øgede fokus både internt og eksternt.

Derudover afsættes der 2 millioner kroner til projektering af en vej i Sydgrønland. Formålet er at skabe en større sammenhæng i den lokale infrastruktur.

Det budgetteres med nye indtægter på 20 mio. kr. årligt fra og med 2025 som følge af en kommende reform af returpantssystemet. En reform af returpantssystemet kombineret med en ændring i de gældende indførselsafgifter har samlet potentiale til at reducere markedsprisen på bl.a. øl og læskedrikke her i landet. Naalakkersuisut har derfor besluttet hurtigt at fremme dette tiltag, som har været efterlyst i tidligere års finanslovsaftaler.

Dette var en lille uddrag af det samlede finanslovsforslag. Forslaget har været kendt i offentligheden i en måneds tid og har derfor allerede fået både positive og negative kommentarer med på vejen. Sådan vil det være og sådan skal det være. Men den kritik der har været fremført om, at finanslovsforslaget ikke skaber nok vækst og mangler erhvervstiltag er skudt forbi.

Der er aktuelt højkonjunktur. Byggebranchen er overophedet grundet den høje aktivitet og der er lav ledighed. Som i de foregående år prioriteres der midler til byggeri landet rundt via finansloven, hvor der sikres aktivitet i alle regioner. Vi er netop på vej ud af en sæson i råstofsektoren, hvor vi har været tilbage på nær normale tilstande efter pandemien. Og turismen er vendt tilbage så stærkt, at kapaciteten har været mere end udfordret. Det vil sige at det erhvervsliv, der eksisterer, har godt gang i hjulene. Hvis vi ser mod fremtidens erhvervsliv, har Naalakkersuisut siden valget lagt en meget klar retning i forhold til den grønne omstilling og er i fuld gang med at skabe rammerne for denne nye erhvervsgren. I forhold til de offentlige investeringer arbejdes der på at skaffe finansiering i milliardklassen til nye vandkraftværker og der er allerede denne sommer foretaget prøveboringer, der skal undersøge potentialet for carbon capture and storage, altså nedpumpning af CO₂ i undergrunden. Arbejdet med at udbyde vores vandkraftpotentialer til udenlandske investorer kører også frem som planlagt og vi står på nippet til en udbudsrunde. Dertil kommer, at dette finanslovsforslag er ekspansivt, trods de sorte skyer. Det der nu skal følge med, er at arbejde målrettet med at øge arbejdsudbuddet, hvilket netop er det, som dette finanslovsforslag tager på sig. Det er derfor Naalakkersuisuts indstilling, at dette finanslovsforslag både er målrettet de borgere, der har behov for en håndsrækning, samtidigt med at arbejdet med erhvervsudvikling tages seriøst.

Forventede ændringsforslag til finanslovsforslaget

Som altid vil der komme en række ændringsforslag til 2. og 3. behandlingen af finanslovsforslaget. Nogle af disse kender vi allerede indholdet af, mens andre vil følge af eventuelle forhandlinger eller pludseligt opståede behov.

Et ændringsforslag vi kender er bevillingen for det kommunale bloktilskud. Selvom aftalen endnu ikke er endeligt på plads, foregår drøftelserne i en god og konstruktiv dialog.

Der forventes også et ændringsforslag der skal finansiere udgifter til hjemtransport af patienter, som er afdøde ved behandling uden for deres hjemby. I dag påhviler denne udgift de efterladte.

Det fremadrettede arbejde

Det er Naalakkersuisuts ambition, at der vedtages en holdbar og fremadrettet finanslov med det bredest mulige flertal. Alle partier er derfor indbudt til forhandlinger om finanslovsforslaget frem mod 2. og 3. behandlingen. Som nævnt er der kun et meget begrænset økonomisk råderum

til nye udgifter i de nærmeste år, men det bør ikke bremse det brede samarbejde. Politik handler ikke kun om nye initiativer, men også om at påtage sig et ansvar for at styre landet igennem svære tider og træffe svære beslutninger. Ordet reform betyder jo ændring. Og reformer skal derfor ændre på det vi kender. Det kræver, at politikerne er villige til at møde hinanden og finde kompromisser og i fællesskab tage ansvar for nye måder at gøre tingene på.

Da forslaget forventes henvist til behandling i Finans- og Skatteudvalget vil jeg ønske udvalget god arbejdslyst og stiller mig til rådighed for de input udvalget måtte ønske.

Med disse ord overlader jeg Naalakkersuisuts Forslag til Finanslov for 2023 til Inatsisartuts velvillige behandling.